

NOVICE IZ VERTIKALE

Vzpni v zimskih razmerah

Očitno se v naše kraje vendarle vrača nekaj prvinske in neugnane alpinistične miselnosti, ki je krasila naše prednike. Razmere so že povsem zimske, z nizkimi temperaturami in pobeljenimi stenami. Zvrstila se je serija zanimivih vzponov s kombiniranim plezanjem. Torej ta zvrst že ima domovinsko pravico v razmišljanju boljših alpinistov, ki predvsem radi plezajo. V letos solidnih zimskih razmerah sta na Miklavžovo nedeljo, 6. 12., v gorah nad Vrščem plezala Kristjan Klanjšček in Gregor Malenšek (oba AO Matica). Preplezala sta **Steber ob Kamenkovem kaminu** (V/IV, 150 m). Plezala sta večinoma v gojzarijih, en strmejši odsek pa v plezalnikih. Za moderne trende suhega orodjarjenja se tokrat nista zmenila in stvar ocenila malo drugače od ostalih: "Orodij in derez nisva imela, niti jih nisva pogrešala". Tako sta si fanta sama priplezala eno lepših Miklavževih daril.

Mala Raduha

Smer DD FOTO: ANDREJ GRMOVŠEK

Že ob koncu novembra so bili opravljeni vzponi, ki jih lahko označimo za zimske. V poštenih zimskih razmerah sta v soboto, 12. 12., plezala Andrej Grmovšek in Marko Lukič (APD Kozjak), ki sta podobno kot lani tudi tokrat za uvod v zimsko plezanje zavila v steno Male Raduhe. Vzpon je dodatno zabelil predvsem močan, na trenutke kar orkanski severni veter s sneženjem in poplesavanjem meglic nad Grohatom.

Za cilj tokratnega izleta škotskega plezanja sta izbrala smer **DD** (VI+, 185 m). Po pričakovanjih so se za precej zahtevne izkazale plošče, ki poleti pravzaprav ne predstavljajo posebnih težav. Pozimi, poprhane s snegom pa so svojvrsten izziv. Ocena smeri se je v zimskih razmerah z derezami na nogah in cepini v rokah dvignila na krepkih M7. Fanta smer toplo priporočata – seveda tistim, ki so za stvar dovolj zreli! Očitno pa sta Andrej in Marko že z lanskim vzponom naredila dovolj veliko reklamo, saj je stena postala precej oblegan zimski cilj vseh malo bolj resnih alpinistov. Andrej ni mogel skrivati navduše-

ja nad omenjenim vzponom in je vse skupaj še malo pokomentiral: "Prav neverjetno je, kako dobro, zanimivo in tudi zahtevno kombinirano plezarijo, združeno s pravo zimsko avanturo, si lahko privoščimo že v eni od naših manjših sten! In kako lahko dva stara plezalna mačka še vedno uživata v plezalnih izzivih in iskanju nečesa novega v steni, kjer sta z nekaj pesniške svobode naredila svoje prve plezalne gibe že slaba tri desetletja nazaj!"

Debela peč

Prav na isti dan sta v Debeli peči prezebala Urban Ažman in Nejc Marčič (AO Radovljica). Tudi omenjena alpinista sta v plezanju sedaj že lepo pobeljenih sten našla veselje in izziv. Vstopila sta v železno klasiko Debele peči in v celodnevem garanju tik pred nočjo izplezala iz smeri **Jesih-Potočnik** (IV/III, 500 m). Smer ima seveda popolnoma drugačen karakter od smeri **DD**. Gre v prvi vrsti za dolgo turo in manj za smer nepopisnih težav. Zato so ju še toliko bolj ovirale in predvsem utrujale neugodne razmere. Veliko nepredelanega snega, naletela pa sta ravno na ohladičev, ki je prihajala iz severa in ju pošteno zmrazila. Veselje po opravljeni turi pa je bilo seveda ravno tako nepopisno.

Alpinističnih 8a

Matic Obid (AO Nova Gorica, Wild Climbing), eden bolj perspektivnih slovenskih alpinistov, je v nedeljo, 6. 12., v Ospu preplezal svojo prvo smer s težavami prek magičnih 8a – **Zadnje skušnjava**. Ali, kot je sam pokomentiral: "Smer ima uradno oceno 8a+, a spada med lažje smeri, ocenjene s francosko osmico, vseeno pa je to moja prva smer z "osemko" spredaj". Ni kaj, povsem v njegovem slogu, malo besed in več dejanj. Tudi zanj velja, da si je sam poklonil lepo Miklavžovo darilo.

Tekmovalno srečanje plezalcev

Tekmovanje ob Savi FOTO: VILI GUČEK

V soboto, 19. 12., so Vili Guček in prizadevni člani AO Litija organizirali tekmo v kombiniranem plezanju v novonastalem plezališču ob Savi. Tekmovanje so organizirali po vzoru plezalnih prireditelj,

ki združujejo sproščeno vzdušje in zavzeto tekmovalno plezanje, tako na rekreativni kot na vrhunski ravni. Cilj je bil preplezati čim težjo smer v čim manj poskusih. Tekmovalne kategorije so bile tri: posamezno moški in ženske ter pari. Vsi, ki se niso ustrašili severnjaškega mraza, so v prireditvi uživali. Poleg nizkih temperatur in sneženja so plezalce motili še posamezni plazovi, ki so jih čez tekmovališče pošiljali snežni plugi. Tekme oz. srečanja se je udeležilo 19 tekmovalcev in 2 tekmovalki iz Slovenije in Hrvaške. Na koncu je največ točk zbral Aljaž Anderle (AO Tržič), ki sta mu sledila Matevž Vukotič (AO Radovljica) in Luka Lindič (AO Celje). Pri damah je največ pokazala Tanja Grmovšek (AO Kozjak). V ekipnem seštevku sta zmagala Tržičana Anderle in Premrl pred bratoma Vukotič in celjsko navezo Kranjc-Lindič. Zaključek v obliki projekcije na temo 'ekstremno' kombinirano plezanje je pripadel zamejskemu Slovincu Eriku Švabu.

Novice je pripravil Peter Mežnar.

NOVICE IZ TUJINE

Prosto čez Sass Maor

Vzpon Riccarda Scariana v vzhodni steni Sass Maorja je bil kar malo spregledan, a povsem po krivici. Če ne zaradi drugega, zaradi visoke ocene (8b oziroma X) in višine stene – 1200 metrov. Vzhodna stena Sass Maorja je ena najvišjih v Dolomitih in »mati sten« v skupini Palle di San Martino, smer **Massada** pa ima kljub svoji mladosti (splezana je bila šele leta 2001) že kar bogato zgodovino. V lanski zimi sta jo na primer preplezala Rolando Larher in Fabio Leoni, letos pa je po dveh poskusih v njej s prostim vzponom uspel Ricardo Scarian. Smer sicer premore samo en težji raztežaj; ostalo je med šesto in osmo stopnjo po UIAA lestvici, ključno mesto pa se nahaja 800 metrov visoko v steni. Še posebno je zanimiv podatek, da je Scarianu uspel vzpon konec oktobra, ko je dan že hudo kratek, pa tudi toplo ni več. Smer je Scarian s soplezalcem seveda preplezal v enem dnevu. Ricardo Scarian je sicer stari znanec ne samo težkih dolomitskih sten, ampak tudi zahtevnega športnega plezanja. Med drugim je ponovil tehnično zelo zahtevne smeri, kot je večraztežajna smer **Solo per vecchii guerrieri** z oceno 8c+/9a in **Bain du sang** (tudi 9a) v Švici.

Nova težka smer v Wettersteinu

Hansjoerga Auerja poznamo predvsem po enem najdrznejših solo vzponov vseh časov, ko je pred

dvema letoma sam in brez vrvi prosto preplezal legendarno **Ribo** v Južni steni Marmolade. Manj ljudi pozna Tirolca tudi po njegovih vzponih v plezališču, kjer je letos uspel preplezati smer z oceno 8c+. Toda njegova pozornost je še vedno namenjena večjim stenam in tako je tudi letos, sicer v navezi, v hribih ponovil nekaj težkih smeri s klasičnim varovanjem do ocene X oziroma 8b. Njegov zadnji prispevek je večraztežajna športnoplezalna smer v južni steni Schuesselkar Spitze v pogorju Wetterstein med Avstrijo in Nemčijo. Smer **Vogelfrei** je visoka 400 metrov, najtežji raztežaj, ki ga je po njegovem pripovedovanju kar precej izmučil, pa je Hansjoerg ocenil z 8a/a+. Kot zanimivost povejmo, da je ta stena, sicer znana po svoji odlični skali, privabila plezalce že pred drugo svetovno vojno. Med drugimi sta svojo smer v njej začrtala tudi naša znanca iz severne stene Travnika, brata Aschenbrenner.

Najdaljši slap v Avstriji

Okolica Zillertalla ponuja veliko zaledenelih slapov vseh težavnosti in dimenzij. Od letošnjega decembra si lasti tudi najdaljšega, kar jih je najti pri naših severnih sosedih. **Linijo**, v kateri sta letos končno uspela Albert Leichtfried in Benedikt Purner, so imeli tamkajšnji plezalci že dolgo na seznamu svojih želja. Predvsem Leichtfried je bil v »nizkem štartu« že nekaj sezon, toda 1000 metrov visok ledeni »smrkelj« se leta in leta ni hotel popolnoma potegniti čez severno steno Hauptkamma. Poleg zadostne količine ledu so bile potrebne tudi prave snežne razmere, saj se po smeri zelo pogosto usipajo plazovi. Oba Avstrijca sta tako izkoristila mrzlo obdobje na začetku decembra in dokaj majhne količine snega, ki pa ga je bilo po Leichtfriedovem mnenju še vedno dovolj za kakšno pošiljko presenečenja od zgoraj. Kljub vsemu sta tvegala in v enem zelo dolgem dnevu srečno preplezala smer z imenom **Moonwalk**, ki sta jo ocenila z WI 6, M7.

Novice je pripravil Urban Golob.

PISMA BLALCEV

Na Porezen malce drugače, drugič

V letošnji osmi številki vaše splošne revije je bil objavljen članek z zgornjim naslovom, h kateremu želim dodati nekaj opazk glede uporabljenih krajevnih oziroma hišnih imen. To ni kritika avtorja, ki mu gotovo gre vsa zahvala, da je širšo (planinsko) javnost seznanil s še eno od naših divjih grap. Ta pridevnik pa grape žal vse bolj dobivajo tudi zaradi kulturne

Razgledniški pozdrav z vrhov
Pozdrav z vrhov. Slovensko planinstvo na starih razglednicah. Zbrali in uredili Manica Ravnihar ter Nejka in Miran Dolar. Uvodna beseda Elizabeta Gradnik. Žirovnica, Medium, 2009.

Razglednice so nekoč predstavljale pomemben del turistične ponudbe tudi pri nas. Fotografije turističnih krajev in slovenske pokrajine so krasile izložbena okna in albume mnogih zbirateljev te vredne kulturne dediščine. Poleg fotografij, ki so bile včasih domena le izbrancem, dandanes pa si lahko že vsak pripravi ne le svoj, pač pa tudi lep posnetek, so na razglednicah tudi risbe in slike pomembnih slikarjev, med katerimi je v začetku prejšnjega stoletja veliko slik ustvaril prav Maksim Gaspari. Medtem ko je bilo včasih najpomembnejše poznavanje fotografske tehnike, se je do danes izdelava fotografskih aparatov, klasičnih in digitalnih, že toliko izpopolnila, da dobre fotografije niso domena le profesionalnih fotografov. Na starih razglednicah so med najbolj zanimivimi motivi tudi posnetki iz našega gorskega sveta.

Zbiranje starih razglednic je še danes prijetna zabava mnogim zbirateljem. Za knjigo **Pozdrav z vrhov** so Manica Ravnihar ter Nejka in Miran Dolar zbrali in uredili 222 starih razglednic, ki so v knjigi razvrščene po geografskem načelu: Julijske Alpe (96), Karavanke (33), Kamniško-Savinjske Alpe (60) in predalpsko hribovje (33). V knjigi so prve, kakor se spodobi, razglednice s fotografijami Triglava, Aljaža in Aljaževega stolpa, Kredarice in njene okolice z nekdanjimi planinskimi kočami: Triglavsko koča na Kredarici, Koča Marije Terezije na Planiki, Staničeva koča, Koča pri Triglavskih jezerih, Vodnikova koča na Velem polju, Aljažev dom v Vratih, Koča na Gozdu, Erjavčeva koča in Tičarjev dom na Vršču, Skalaški dom na Voglu, Koritniška koča, Koča pod Mangartom, Tillerjeva

Andrej Brvar

grape se Porezen vidi le z Grahovega ob Bači, a še to s strani, nato pa do Podbrda le še dvakrat za hip pogleda skozi zahodne grape.

Boris Mlakar

Razočaranje nad matično zvezo

Viki Grošelj je v decembrskem Planinskem vestniku na strani 8 mimogrede ošvrknil Planinsko zvezo, češ da za dva projekta Tomaž Humar ni dobil denarja na PZS, in o njegovem razočaranju nad tem dejanjem. Pri tem ni toliko resnično ljuben, da bi delil zadovoljstvo nad tem, da se je Tomaž pred tem pet let kalil v odpravah PZS. Tudi tam je brusil svoj talent in vztrajnost, da se je razvil v alpinista svetovnega formata. Ker je hotel in zmogel se je izvil iz objema matice, utiral nove poti ter odstiral alpinistom nove svetove. Zavoljo resnice je potrebno komentirati razočaranje, ki ga omenja Viki Grošelj.

V začetku devetdesetih so po sabljanju na alpinistični sceni, ko sta se udarila dva takratna alpinistična velikana, alpinistični komisiji »samoupravno« zavladali posamezniki, ki so namesto vizije slovenskega alpinizma v ospredje rinili predvsem in zgolj lastne interese pri razdelitvi denarja, ki ga je država namenjala alpinizmu. Pragmatično zadovoljevanje posamičnih interesov je tako okupiralo takratno Komisijo za alpinizem, da pogleda v prihodnost ni zmogla. Ko so se akumulirali posameznikov spraznili, sta usahnili interes in volja za delo, druge ideje so bile nezaželeni in končna posledica je bil organizacijski »krah«. Dogajanje v Komisiji za alpinizem, ki smo jo, da ne bi bili deležni očitka o dušenju demokracije, prepustili »samoupravljanju«, je živ dokaz, da posameznik teče na kratke proge, organizacija pa mora na dolge.

To pojasnjuje, zakaj je Komisija za alpinizem priznavala Tomažu manjše vsote za izvajanje programa kot ostalim alpinistom svetovnega in mednarodnega razreda. Ko smo po zaslugi Tomaža to odkrili, je bilo potrebno kar nekaj energije in pisem, da se je vzpostavilo pravično stanje tudi za nazaj. Cilj, da dosežemo svetovni alpinizem z novimi smermi na osemto-sočake smo dosegli za Anapurno sredi devetdesetih let. Že pred doseženim ciljem je nova alpinistična generacija oblikovala njihov projekt ohranjanja stika s svetovnim alpinističnim vrhom. Začelo se je z nesrečnim Lotsejem in vrh doseglo z Daulagirijem. Alpinizem je stopil po poti komercializacije in profesionalizacije, cilji so zavoljo zahtev trga postajali vse bolj drzni – da jih je javnost sploh opazila. To dejstvo je terjalo tudi prevrednotenje vlog vsakega od akterjev na

oziroma civilizacijske zapuščeno-sti, ne samo zaradi značilnih naravnih potez. Predvsem gre za opozorilo, kako neenotna in kaotična je še dandanes raba omenjenih poimenovanj v majhni Sloveniji – kljub globalizaciji in modernizaciji, ki naj bi doprinesli k hitremu pretoku informacij in predvsem k vse-splošnemu poenotenju.

Avtor uporablja za skupino zapuščenih domačij v Zakojški grapi skupno ime Cimarija. To je zame novo, vendar dopuščam možnost, da Zakojčani od spodaj tem hišam res pravijo tako. Sam sem po rodu iz druge bližnje vasi proti vzhodu, a se tega ne spomnim. Prebivalci bližnje vasi Porezen so, če so zašli v sosednjo grapo, rekli, da gredo v Camarijo. Toda ni jasno, ali so mislili na celoten zaselek v grapi ali pa zgolj na njim najbližjo domačijo, ki jo tudi avtor poimenuje Camarija. Mimogrede, na večini kart iz zadnjih desetletij (tudi na karti občine Cerkno) se ta domačija označuje kot Cemerija, kar je očitno napačno, in le na karti »Idrijsko in Cerkljansko« iz leta 1996 piše Camarija. Zanimivo pa je, da avstrijska vojaška karta izpred prve svetovne vojne uporablja naziv Cimeria. Na nobenem od teh zemljevidov ni skupinske oznake za zaselek, ne Cimarija ne kako drugače. Kaj je torej res in kaj je pravilno?

Neenotno je tudi poimenovanje prve domačije, če prihajamo v grapo z Vrha Ravni. Na večini omenjenih kart piše Vašaj, kar je napačno, le na omenjeni turistični karti občine Cerkno je zapisano Vasaj. To je pisna poenostavitev izraza v cerkljanščini »U uasaj«, kar seveda pomeni v osoji, na osojni strani. Avtor našega članka uporablja novo različico tega poimenovanja, Vasaje, kar je v cerkljanščini tudi domač izraz »Uasaje«, le da pomeni osojno stran. Za najvišjo domačijo v grapi avtor uporablja enostaven naziv Obid, kar sicer ustreza oznakam na zemljevidih, le da je v tistih krajih bolj razširjen daljši naziv »Obid v Robeh«. Tudi na že omenjeni avstrijski karti piše »Obed na Robiah«. Pisec seveda pravilno opaza, da se v Zakojško grapo prek Camarije ne da priti le s cerkljanske strani, temveč tudi po sicer slabi stezi iz Baške grape; on piše, da iz Hude Južine. Zanimivo bi bilo izvedeti, zakaj se je odločil za uporabo starinske različice tega imena, če pa že dolga desetletja na vseh kartah piše (in se uporablja tudi v vsakdanjem govoru) zgolj Hudajužna.

In za konec še ena zelo vidna napaka. Na strani 48, takoj na začetku članka, je objavljena zelo lepa fotografija Porezna. Napis nad njo je seveda napačen, fotografija ni posneta iz Baške grape, temveč iz Cerknega. Le iz tega kraja, z juga, se Porezen vidi najlepše. Iz Baške